

Samo mi budi dobro

Vladimira Velički i Miro Raguž

»Budi pažljiv sa svakim - govorio mu je otac. -Ne dopusti da ikada itko tvoj pomisli kako si ga zaboravio, ostavio, pa bio to čovjek, stablo, životinja... Pa bio to i svijet u vazi... ili ma tko...«

»Dobra je zemlja. Ona daje kruh. Naravno, uz čovjekovu pomoć. Kruh je dobrota zemlje. I čovjeka...

- Za moju baku kažu da je dobra kao kruh - reče-

- Za čovjeka se ništa ljepše ne može reći - uzvratila čovjek.« (S. Lice, S dobrim vjetrom)

Jednom davno pitali su nekoga, tko je tvrdio kako se ne boji smrti, da objasni na čemu počiva njegova hrabrost i uvjerenje. Kazao im je po prilici ovako: Čemu se bojati, jer dok je život tu nema smrti, a kad smrt dođe, mene više neće biti, pa čega bih se bojao kad se nikad ne možemo susresti. Sva naša putovanja imaju svoj kraj, neko počivalište za nove daljine. Putovanja koja treba gledati kao vječito traženje našega duha da postane skladan i uređen kako bi prepoznao stvari i mjesta, pritom otkrivajući i razotkrivajući vidljivi i predmetni svijet u njegovoj pokrenutosti u samom duhu, duhu koji teži k popunjavanju i zatvaranju svoje praznine i žeda za sjedinjenjem onoga zemaljskog i nebeskog, Božjega u nama. Najčešće, dok smo zemaljski orijentirani i materijalno-egzistencijalno usidreni u sakupljačko-porivnoj afektivnoj strani u stvaranju identiteta i društvene potvrde, ne vidimo da smo prolazni i neutvrđeni po pitanjima tko smo i što smo. Skrivamo se često iza općenitosti i običajnosti koja nam je zadana pa hodimo ovim svijetom u nekim lažnim identitetima struke, zanimanja, zvanja, statusa, imanja ili neimanja, zlorabimo mitski karakter nacije, gena i ljubavi. Susret s tuđom smrti u emotivnom i fizičkom smislu dovodi do odbacivanja nasilnosti, zloće, planova i kroz mrtvoga u blizini, okrećemo se k sebi, ulazeći u emotivni koncept prepoznavanja konačnosti, praznine i nemoći. Izvanjski svijet buke nestaje, otvara se unutrašnji svijet tišine, sjećanja i vapaja, okrećemo se u emotivnu prošlost s mrtvim, tražimo kontakte jednom davno prekinute priče, žudimo za nedovršenim dodirima, razgovorima, otklanjamo zlobnost, želimo reći, nastojimo čuti. A s druge strane samo tišina, velika moć tišine, i vlastita nemoć slušanja otvara nam putove vjere koja ukazuje na viši smisao našega tjelesnog i duhovnog bivanja, i daje nadu za susretom u Bogu, nudeći nam snagu, dobrohotnost u milostivosti svjedočenja da su neki ljudi postojali, pripadali, voljeli, bili voljeni, ufali se i onda otišli, ostavljajući nam dar da svjedočimo istinu o njima, istinu o postojanju onih s kojima smo su-patili, su-osjećali, onih koji su u emotivnom krugu naše duše. Stvarali su nas kao ljude u duhovnom smislu i njihov tjelesni odlazak pojačao je u nama transcendentalni i Božji koncept postojanja koji nas uči živjeti s mrtvim u sebi kako bismo bili što pravedniji prema živima. Zato ljude koje si volio i voliš nosiš u sebi kao biljeg Božje pravednosti i providnosti te iznad svega, biljeg Njegove milosti za viši smisao postojanja. Danas, u krizna vremena, svjedoci smo problema u komunikaciji - između pojedinca

i njegove obitelji, okoline, zbog sumorne situacije, potresa, zaraze, covida-19, problema koji se javljaju u razumijevanju determiniranosti koja nastaje spoznajom da mogućnosti projekcije života više nisu u određenju slobodne volje i bezbrižnoga življenja u pukoj zadanosti fiziološke ravnoteže, nego u izvjesnosti samoj, koja u sebi nosi arhetipski odnos blizine i neposredne smrtnosti.

Sam duh je beskonačan, a oni koji trpe i pate, noseći svoj težak križ na leđima pokazuju put kojim mi svi gazimo. Tko to spozna znat će što je radost i životna prilika!

Viktor Frankl u knjizi »Vremena odluke«, u eseju »Ljudski bitak je patnja« navodi kako ekstremne situacije ne čine samo da čovjek dolazi do unutarne slobode, nego mu one dopuštaju da dospije do unutarne zrelosti. Čovjek trpeći sazrijeva do samoga sebe – on sazrijeva ususret istini.

Razmatrajući ove riječi dok istovremeno promatramo, oslušujemo i osjećamo patnju mnogih oko nas, ostaje nam otvoreno pitanje – kako možemo pružiti pomoć u ekstremnim životnim situacijama? Mnogo je bolesnih ljudi danas zaboravljeno i samo. A kako se mi ponašamo u ovoj ekstremnoj situaciji? Društvenim mrežama šire se razne obavijesti koga virus napada, a koga ne.

Piše: Umiru onkološki bolesnici. To je normalno i očekivano.

Piše: Umiru stari. Svejedno bi umrli.

Piše: Priroda selekcija radi svoje.

Piše: Ne bi ionako još dugo, osuđeni su na smrt.

Tko se ovakvim riječima tješi, tko umiruje svoj strah? Tko god to izgovori – pomisli li kad i u jednom trenutku – kako je onkološkim pacijentima? Kako je starima, našim roditeljima, bakama, djedovima? I, zar nikad ne pomislimo da u jednom trenu i mi možemo postati dio te skupine. Da ćemo jednom postati dio te skupine?

Frankl, govoreći o eutanaziji, postavlja pitanje: Imamo li ikada pravo da bolesniku osuđenom na smrt oduzmemo šansu da umre »svojom smrću«; šansu da još do posljednjeg trenutka ispuni svoj život smislom, pa makar se radilo još samo o tome da ostvaruje vrijednosti zauzetog stava. Postoji u čovjeku, do kraja života, određena volja za životom. Ta volja može biti ubijena nedostatkom smisla, može biti ubijena samoćom, lošim odnosima, grubim riječima... U ovoj našoj utrci za životom provlači se jedan stav koji se provlači i u diskusijama o eutanaziji, zastrašujuće mišljenje da neizlječivi bolesnici znače ekonomsko opterećenje za ljudsko društvo. Kriterij korisnosti za društvo zastrašujući je put uništavanja ljudskog života. I kad govorimo o starcima, onkološkim i ostalim bolesnicima, zar nikad ne pomislimo da govorimo o ljudima? Da govorimo o nečijoj majci,

ocu, djedu, baki, bratu, sestri, ljubavi, prijatelju? »Svatko mora naime priznati da čovjek okružen ljubavlju svojih bližnjih predstavlja nenadoknadiv i nezamjenjiv predmet ljubavi i time njegov život ima smisao (iako tako reći samo pasivni)«, navodi Frankl.

Živimo u ekstremnim vremenima. Zatvoreni u malim prostorima, u strahu i neizvjesnosti. I nismo uvijek dobri jedni prema drugima. Želimo biti dobri, ali ponekad se osjećamo tako zapostavljeni, iskorišteni.... I onda govorimo ubojite riječi koje smo nekada davno i sami čuli. Riječi pune srdžbe, pune su i otrova. Netko ih je možda i nama rekao. Što mi činimo s tim riječima? Čuvamo ih nehotice u sebi, oštre se riječi ne zaboravljaju i često probiju tamo gdje je netko najmanje kriv. Teško nam je. Osjećamo se poput žrtve i javljaju se očekivanja – očekujemo suosjećanje. I ne primjećujem koliko postajemo jadni. Sudimo sve oko sebe, okrivljujemo druge. I krug je zatvoren.

I onda se tješimo riječima. Umiru drugi. To se događa drugima.

Logoterapijska pomoć u ekstremnim životnim situacijama bila bi usmjeravanje osobe prema nekom cilju u budućnosti. Frankl u spomenutoj knjizi »Vremena odluke«, u eseju »Pomoć u ekstremnim životnim situacijama« navodi sljedeće: »Tko nije više mogao vjerovati u budućnost, tko nije to mogao za svoju budućnost, bio je u logoru izgubljen. S budućnošću on je izgubio duhovno uporište, dao se je iznutra srušiti i propao je kako tjelesno, tako i duševno. To se dešavalo ponajviše čak i dosta iznenada, u obliku neke vrste krize.... Ali životna hrabrost odnosno životni umor pokazivali su se uvijek ovisni jedino i smo o onome je li tko imao vjeru u smisao života, svog života.«

Dakle, u ovim našim neizvjesnim vremenima, kao i u Franklovim ekstremnim vremenima, bitno je razumjeti da je zadatak svih nas u ovome trenu čuvati jedni druge. Zaboraviti sve oštre riječi i gledanje na sebe kao na žrtvu. Ima trenutaka u životu koji su toliko teški da ih je moguće podnijeti samo »u pogledu na zašto«. Više nego ikada odgovorni smo jedni za druge. I za bolesne. I za stare. I za mlade. I za zdrave. I nitko ne bi smio biti napušten. Napuštenost i osamljenost u ovim je vremenima izuzetno teška. Dovodi do odustajanja. Ukoliko se ukaže prilika trebamo jedni drugima u svakom trenu osvješčivati »zašto« našega života, životni cilj, kako bismo tako postigli da budemo iznutra dorasli i snažno postojani u strašnome »kako« sadašnjeg trenutka. Dakle, apeliramo na volju za smislom. U ekstremnim situacijama, navodi Frankl, smisao je morao biti tako bezuvjetan da on u sebi uključuje ne samo život, nego i trpljenje i umiranje. »Jer život čiji smisao stoji i pada s time da se s njim preživi ili ne, život dakle čiji smisao ovisi o milosti takvoga slučaja, takav život ne bi zapravo bio vrijedan da uopće bude življen. Radi se zapravo o bezuvjetnom smislu života (ibid. 114).« Na nekoga možda čeka neko djelo koje u budućnosti želi ili mora napraviti, a na nekoga čovjek. Čovjek koji ga voli! A za ljubav vrijedi živjeti i ne odustati. Upravo jedincatost i nezamjenjivost životu unatoč trpljenju daju bezuvjetan smisao.

Violinist, virtuoz, kojem je slomljena violina, i dalje ostaje virtuoz, uči nas Frankl. Samo nema instrument na kojem bi svirao. I bolestan i star čovjek ostaje virtuoz života. Samo mu instrument na kojem je svirao melodiju svoga života, možda više nije tako dobar.

Budite dobri jedni prema drugima.

Samo budite dobri. Smislenost ovoga trenutka tada postaje jasna i dohvatljiva. Ljubav!

Zbog ljubavi možemo preživjeti.

Zajedno možemo sve.

Ne zaboravite, odgovorni smo jedni za druge.

»Milosrdno je srce neiscrpivo dobrotom, ono neprestance izmišlja način, kako da čini dobro drugima. A nema li u njega blaga svjetskoga, ono daje dobru riječ, mio pogled, blag smiješak, da diže, tješi i krijepi klonule.« (J . Truhelka, U carstvu duše)

I bit će DOBRO!

LITERATURA:

Frankl, V. E. (2020). Yes to life in spite of everything. [Usprkos svemu kažem životu da.] Boston, MA: Beacon Press.

Frankl, V. (2007). Vremena odluke. Đakovo: Karitativni fond UPT.

Frankl, V. E. (1996). Zeiten der Entscheidung. Freiburg im Briesgau: Herder/Spektrum.

Frankl, V. (1993). *Liječnik i duša*. Zagreb: Kršćanska sadašnjost.

Frankl, V. E. (1986). The doctor and the soul. Revised and expanded. [Liječnik i duša. Dopunjeno i prošireno izdanje.] New York, NY: Vintage.

Lice, S. (2003). *S dobrim vjetrom*. Zagreb: Ljevak.

Truhelka, J. (2010). *U carstvu duše*. Zagreb: Naklada svetog Antuna.